

הבנינו ואלמדה

אצרות דעת, נשפי וזיוק ופיקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגדו"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

למה נקרע הים לפני בני ישראל?

מה עשו בני ישראל בעומדם על הים?

מאמר מיוחד - כיצד נצמד אנו בעקבי אבותינו בעת עומדם על שפת הים

יש לנו עבודה גדולה להתבונן בפסוקי השירה בפרשת בשלח וללמוד מהם דרכי עבודה, כי היות שחרטום הקב"ה בתורתו הקדושה, רצונו יתברך שמהם נלמד לדורות איך להתנהג ומה לעשות כשעומדים על שפת הים.

כשאומרים את פסוקי השירה, מספרים כבר את 'סיפור ההצלחה' - 'וישע ה' את ישראל ביום ההוא וגו' וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, ורוקדים ושרים ומשבחים ומהללים והוא הפלא ופלא. אך עלינו לדבר גם על המהלך שנקטו אז בני ישראל אשר הוא זה שגרם לנס קריעת ים סוף, שהרי הנס לא נעשה מאליו, בני ישראל עשו משהו עד שזכו לזה, ואנו צריכים להתחקות אחריה כדי שאף אנו נוכל לנקוט אותה בעמדתנו על שפת הים.

הלק א'

המהלך השני - אמונה בישועה

הנבה ב. ומאידך אנו מוצאים ב'קדושת לוי' שכתב להדיא שלא זה היה המהלך. הוא כותב שיש שני אופנים לבאר מה היה בליבו של נחשון בן נחשון בן עמינדב בקצפו לתוך הים. האופן הראשון הוא **מסירות נפש** - הקב"ה אמר למסור את נפשו למיתה בעבורו? הנה הוא עושה כן. הוא נפרד מבניו וקופץ אל מי הים בדעתו לעבור לעולם שכולו טוב. והאופן השני הוא שנחשון האמין שאם הקב"ה צוה עליו להכנס לתוך הים, ללא ספק תצמח מזה הישועה - "הקב"ה הרי הוציאנו ממצרים ברצונו להטיב לנו, ואיך יעלה על הדעת שדווקא עכשיו יצונו לעשות דבר שיגרום לנו מיתה? אין זה אלא שמתוך כך תבוא ישועתנו. ולאחר שהציג ה'קדושת לוי' את שני האופנים, הכריע כהאופן השני והוכיח בארוכה שכן הוא הנכון. ואחת מהוכחותיו מזה שאמרו שירה קודם שנכנסו לים כלשון הפסוק "אז ישיר משה", שהוא לשון עתיד, וכבר אז ידעו לומר "תהומוות יכסימו וגו' נשפת ברוחך וגו'", וכן הלאה, וכל זה מפני שהאמינו בה' ובטחו בו שלא יעזבם אלא יעשה להם נס למעלה מדרך הטבע. וכזו צריכה להיות גישת האדם תמיד בעמדו בעת צרה, להאמין שהקב"ה לא יעזוב אותנו, ולבטוח בו שיערף עליו טוב, לא סתם טוב, אלא טוב נגלה - התייצבו וראו את ישועת ה'.

הוספה.

והקדושת לוי' ג"כ תולה מהלך זה בהנהגת ה'צלך'. מאחר שבני ישראל האמינו בהש"ת ובטחו בו שיצמיח להם ישועה, אף הוא קרע להם את הים. וכפי שמצאנו כן בכל המידות, וכגון במידת הרחמנות, שכאשר האדם מתנהג בה, הוא מעורר אותה מלמעלה, וכמו שאמרו חז"ל (שבת קנא, ב) "כל המרחם על הבריות, מרחמים עליו מן השמים". אף כאן, כשהאדם מאמין שהקב"ה יצמיח לו ישועה, באמת נעשה כן והקב"ה מצמיח לו ישועה. וזה היה שהיה שבני ישראל עמדו על שפת הים. הם אמרו שיהיה עובר לעשייתנו, וככל מה שאמרו, כן עשה להם האלוקים.

ממנו בחיים) ושיתברר שכל התלואות שעברו במצרים היה לחינם, ואעפ"כ קצפו לתוך הים בלי שאלות וקושיות, ובלי חשבונות והתחכמויות. וכיון שעבדו את ה' במסירות נפש, זכו לישועה גדולה למעלה מדרך הטבע.

ועל זה מביא התולדות את הכלל הידוע שהקב"ה מתנהג עם בניו כפי שהם מתנהגים עמו, ואף כאן כיון שהם התנהגו עמו בהנהגה של למעלה מדרך הטבע שהרי נכנסו למים שאין להם סוף, אף הוא התנהג עמהם בהנהגה של למעלה מדרך הטבע ובקע להם את הים.

מעשה ידי טובעין בים - בני ישראל

הוספה. יותר מזה איתא מהרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א שהקשה על מה שאמרו חז"ל (מגילה י, ב) שכאשר טבעו המצרים בים בקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר הקב"ה: מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה? ממה שבני ישראל אמרו אז שירה שלמה, וכן ממה שכתוב (משלי יא, י) באבוד רשעים רינה, הרי שטוב הוא לעולם כשהרשעים טובעים בים והקליפה מתבטלת ויש גם יש לשבח אז השי"ת בשיר ורנן. והשיב שכאשר אמר הקב"ה "מעשה ידי טובעין בים", התכוון לבני ישראל. הקב"ה אמר למלאכים: רצונכם לומר שירה עכשיו?! הלא בניי חביביי מטביעים עכשיו את עצמם בים למען כבודי ועבודתם זו חשובה אצלי הרבה יותר משירתכם! - מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה?! מה ערך יש לשירתכם אל נוכח עבודת המסירות נפש של בני ישראל?

עכ"פ מבואר לפי מהלך זה שבני ישראל קיימו את מצות השי"ת במסירות נפש בלי קושיות - "ה' צוה לקפוץ לתוך הים, קופצים לתוך הים". וכשמוסרים את הנפש להש"ת, כפרה גדולה היא ומבטלת את ההשוואה אל המצריים (הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז), וממילא זוכים לישועה למעלה מדרך הטבע, כי המתנהג עם הקב"ה למעלה מדרך הטבע, אף הקב"ה מתנהג עמו למעלה מדרך הטבע כאמור.

כיצד התנהגו בעומדם על הים?

הן ידוע מה שאמרו חז"ל שבני ישראל לא היו אז במצב הכי טוב, וכבר טען המקטרג: "מה נשתנו אלו מאלו? הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז". הקטרוג שריחף עליהם אז, היה קטרוג נורא מאוד, עד כדי כך, שהמקטרגים לא טענו לומר רק שיש בידם איזו עבירה, אלא טענו להשוותם אל המצריים, וכאילו אמרו: "איננו רואים שום חילוק בינם לבינם", וחז"ל לא דיברו בלשון גוזמא, אלא תיארו את מצבם באותה שעה שהיה בכי רע. אכן למרות קטרוג גדול זה, זכו בסוף לישועה בדרך ניסית, ומוכרח להיות אם כן שאירע משהו באמצע, כי בלי זה אי אפשר להבין איך זכו לישועה גדולה כזו מאחר שדומים היו במדרגתם למדרגת המצריים. מוכרח להיות שיש איזה סוד שתוקפו עומד לדורות שעל פיו הגם שאין לו לאדם שום סיבה לזכות לישועה, כל שינקוט בגישה מסוימת, יזכה לקריעת ים סוף. עלינו להתבונן בפסוקים ובמדרשים כדי לגלות את הסוד, כי הקב"ה רוצה לגלותו לנו בכדי שנדע איך להתנהג בעמדתנו על שפת הים עד שייקרע לנו הים.

המהלך הראשון - מסירות נפש

אכן רואים אנו שהצדיקים תלמידי הבעש"ט נ"ע מסרו תורה הרבה על הפסוקים שלפני השירה, כגון הפסוק "מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו", כי שם טמון הסוד. והנה שני מהלכים אנו מוצאים בזה מתלמידי הבעש"ט אשר נראים מקויפיא כתרתי דסתר ליהודי.

הנבה א.

המהלך האחד נמצא בספר 'תולדות יעקב יוסף' וכן הוא בספרו 'צפנת פענח' ובספר 'דברי משה' ולפיו עסקו אז בני ישראל בעבודת מסירות נפש. הרי בני ישראל עמדו אז בפני נסיון גדול, שהרי נצטוו על-פי ה' להכנס לתוך הים ולנסוע, וסברו לפי תומם שהם הולכים למסור בכך את נפשם על קידוש ה' (שהרי אין אדם נכנס בים ויוצא

אלו ואלו דברי אלוקים חיים

בהשקפה ראשונה

לפנינו שני מהלכים השונים זה מזה. ברם טעות גדולה היא לחשוב כך, ואף ייחשב לנו כהפסד גדול. ראשית כי הלא ידוע לנו הכלל ש'אלו ואלו דברי אלוקים חיים', והאדם מאמין בזה גם כשעדיין אינו יודע איך. הן גם כשאדם לומד משנה וגמרא ורואה שנחלקו התנאים, כך הוא אומר: "דבר זה ברור לי, שאף אחד מהם לא טעה, אלא שאני שכלי דל ולכן איני מבין עדיין איך יצדקו דברי כולם".

ובשכך לא יתכן ששני המהלכים בביאור עבודת בני ישראל על הים סותרים זה את זה, שהרי שניהם יצאו מפי צדיקים בעלי רוח הקודש, ולא יתכן לומר שאחד מהם בטעות יסודו. ובכן יבוא מי שיאמר שהיו שם על הים כמה מיני אנשים. "בוודאי" - יאמר זה - "היו הרבה שאמרו הבה ונמסור את הנפש בלי תהיות ומחשבות, וכנגדם עמדו רבים ואמרו נקפוץ למים ונבטח בה' שבוודאי יצמח לנו ישועה שלא כדרך הטבע". אך הבנה זו טעותית מאוד ואין כוונתנו להשאר עמה אלא לעלות למדרגה יותר גבוהה, כי באמת כשאומרים אלו ואלו דברי אלוקים חיים, אין פירושו רק ששניהם צודקים, כאילו אומר: "אפשר לומר כך ואפשר לומר כך", אלא פירושו שהאחד משלים את השני.

אינעית אימא סברא

ועוד טעם יש מדוע קשה ללמוד בעניינינו שמדובר בשני מהלכים שונים, וזה על פי סברא, וכפי שנבאר: הן בני ישראל היו אז במצב קשה מאוד כאמור, עד שאמרו עליהם הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, וכה חמור היה מצבם עד שהודיע הקב"ה למשה שאפילו תפילה לא יעזור

ובקיצורים כדי לדעת דברי הספרים, כי פעמים רבות לא תתבאר הנקודה היטב בקטעי הדברים המובאים בליקוט, ואפשר לטעות בדברים יסודיים.

בעתיקא תליא מילתא

די לו לאדם לראות הלשון הכתוב בזה"ק (בשלח נב. ה) "מה תצעק אלי - בעתיקא תליא כולא", כדי להבין (אע"פ שאינו מבין עדיין מהו הדבר הנסתר שבו הדבר תלוי), שיש מצבים יותר פשוטים אשר בהם יותר קל להמשיך ישועה, ויש מצבים קשים שבהם צריכים לעורר הנהגה ממקום שהוא יותר גבוה מעולם התפילה.

אכן התורה מלמדת אותנו שיש מהלך גם למצבים קשים כאלה, מצבים הקשים כקריעת ים סוף, והיא מורה דרך לאדם לנקוט במהלך זה, כי מהלך זה, הגם שהוא דורש זמן והשקעה מרובה, הוא היחיד שמועיל, הוא ואין בלתו. וכשיאדם מותהפך, העולם מותהפך עמו, וכפי שנבאר בע"ה (אין אנו מתיימרים ח"ו לומר שהגענו לעומק הדבר הנקרא עתיקא, אך אנו צריכים להתחיל ע"פ מאל"ף ואז נוכח לסייעתא דשמיא להתקדם עוד): הן כל הצדיקים אמרו פה אחד שבני ישראל כשעמדו על שפת הים, עשו משהו שעורר הנהגה בשמים אשר היא זו שהביאה ישועה שלא היתה יכולה לבוא בדרך הטבע. הקב"ה גילה להם תוך שהוא מדבר אליהם: אמנם אין המהלכים הרגילים מועילים לכם, אבל אתם בני ברית אתם ויש בידכם המפתחות לפתוח שערים אחרים ולהמשיך עליכם ישועות ממקומות יותר גבוהים, כי כך הוא יהודי, כל העולמות תלויים בו, ועל ידי מחשבותיו, דיבוריו ועשיותיו, הוא מביא עליו הנהגות אחרות.

מעשה אבות סימן לבנים

ההנחה

ובוודאי אנו צריכים להבין הדברים היטב, ומוכרחים להגיע לעמק השוה, שכן כשהאדם נקלע לצרה, מוטל עליו עבודה מסוימת, ובני ישראל כשעמדו על שפת הים, שרויים היו בצרה, והתורה מספרת לנו המשא ומתן בין בני ישראל למשה רבינו ובין משה להש"ת, הכול כדי שנגלמד מזה למעשה לענין כל הדברים שנאמר עליהם שהם קשים כקריעת ים סוף, כגון פרנסתו של אדם, זיווגו של אדם וכו', שיידע האדם איך נוטלים מצב שמרחף עליו קטרוג גדול ומהפכים אותו ליו"ט.

מי ששרוי בצרה, יש לו ללמוד היטב את הפסוקים הכתובים בפרשה בענין קריאת ים סוף, ולהתבונן בהם לפי דברי המפרשים והספרים הקדושים כדי להבין מה מוטל עליו לעשות בעת צרה. ולא יסתפק בליקוטים

לחזור בתשובה - המהלך הראשון

השלב הראשון

יאיר לנו בהבנת הדברים, השלב הראשון שיש לו לאדם לעשות כשהוא עומד בצרה כזו, הוא לחזור בתשובה. כך כתבו הספרים להדיא שכשעמדו בני ישראל על הים, מעשה התשובה הוא זה שהיפך את מידת דין למידת רחמים. ולתשובה זו שעשו יש שם מיוחד, כי באמת כשאומרים 'תשובה', אין האדם מבין מהיכן הוא צריך להתחיל, כי תשובה היא מושג כללי מאוד והיא התחלתו של כל דבר, וכשאין האדם יודע מהיכן הוא צריך להתחיל, פעמים הרבה אינו עושה מאומה. לדאבון לב מעשים הוא שבכל שנה. האדם עומד בראש השנה בחלישות הדעת על מצבו הרוחני וברצון חזק לחזור בתשובה ולשפר את מעשיו, אך היות שאין לו את הכלים כי אינו יודע על מה יעשה תשובה ואיך יעשה תשובה, אין יוצא מזה כלום.

על כן אמרו לנו צדיקים: מאחר שחטאם של בני ישראל היה חטא עבודה זרה (הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז) והתנתקו מהקב"ה, לכן הדבר הראשון שצריכים היו לעשות, הוא לשוב אל הקב"ה. וזהו הלימוד הראשון לכל מי שנמצא במצב קשה ומצפה לשינוי, בין אם נראה לו שהוא זקוק לנס ובין אם נראה לו שאינו זקוק לנס, שיידע שאין דבר המועיל יותר משינוי דרכיו, כי על ידי כך הוא מתקרב להקב"ה שהוא מקור השפע וממילא המצב משתנה לטובה.

מצוה שיש בה מסירות נפש

הוספה

זה מה שעשו בני ישראל כשעמדו על שפת הים. הם חזרו בתשובה. וכפי שאמרו צדיקים בהקדימים לשאלו: הן כשיצאו בני ישראל ממצרים נתן להם הקב"ה מצות נתינת הדם על המשקוף והמזוזות כדי שיהיה להם זכות לצאת ממצרים, ובכן באיזו זכות נקרע להם הים? והשיבו, כי אדרבא, כשעמדו על הים, זקוקים היו לזכות

בני ישראל עוצרים אז ומבקשים לדעת תחילה איזו סגולה יש במסירות נפש כזו ומה יקבלו תמורתה, הלא מגלים היו בדעתם שאינם מוכנים להיות יהודים ואם כן היו נשארם עובדי ע"ז ולא היו ראויים לנס.

הלא הדבר פשוט שדייקא בגלל זה הביאם הקב"ה למצב זה כדי שתהיה להם ההזדמנות למסור את נפשם בעבורו ועל ידי כך לצאת מגדר עובדי ע"ז. וכי מה העלו בדעתם, שהקב"ה עשה להם את כל הניסים במצרים כדי שבסוף יטבעו בים והכל ירד לטמיון? הלא פשוט וברור הוא שהביאם למצב זה אך ורק משום שעדיין לא נפטרו ממהלכי המחשבה המעוותים, ומצב זה יש בכוחו לעקור מהם אותם מהלכי מחשבה משום שהפתרון היחיד שיש לו הוא מסירות נפש.

קושי הפרנסה

מעתה יובן הפלא ופלא מדוע קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, כי שם מרחף על האדם הקטרוג של 'הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז', שהרי שם מחשבת כוחי ועוצם ידי משתוללת - 'פלוגי יש לו כסף משום שהוא מוצלח', וכהנה מחשבות רבות של כפירה. וכל עוד האדם עובד ע"ז, ימשיך לעמוד על שפת הים ולא תהיה לו שום עצה.

אכן אדם זה צריך לשאול את עצמו אותה שאלה ששאלו הם: 'היתכן שכל הניסים שעשה לי הקב"ה מאז שנוצרתי בבטן אמי, כאשר הגין בעדי ונתן לי תמיד מה לאכול ומה ללבוש ונתן לי חברים ומלמדים וכל שאר צרכי, הכל היה רק עד שאגיע לגיל ארבעים ושתיים, ועכשיו שהגעתי לגיל זה וכבר חיתנתי את הן הראשון והנה אני עומד לפני נישואי הן השני ועדיין חובות החתונה הראשונה רובצים עלי, הכל נגמר, וקצרה ידו ח"ו מלהושיעי?! היתכן להעלות כן על הדעת?! למה עשה לי יציאת מצרים, כדי שעכשיו כל הדרכים תסגרנה בעדי?!' כדי שבסוף היוקר יאמיר ולא יהיה לי כסף לקנות אוכל?!

יותר גדולה, ולכן לא הספיק להם עשיית מצוה אחת, אלא צריכים היו לעסוק בתשובה ולעקור מן השורש את חטא העבודה זרה שעורר להם הקטרוג. זה היה השלב הראשון שעשו.

אכן לבני ישראל לא היה עדיין באותה שעה תורה ומצוות בכדי שתהיה למעשה התשובה שלהם במה להיאחז, לכן נתן להם הקב"ה מצוה לעשות פעולה, איזו פעולה? להיכנס לתוך הים. והנה כל אימת שהאדם מקיים מצוה, הוא מתקשר אל הקב"ה בעצם קיומה (ציווי מלשון צוותא), אך כאן מדובר היה במצוה שאינה סתם מצוה, אלא מצוה של מסירות נפש אשר היא מצוה שמכבסת את נשמת האדם מבפנים.

נמצא שאנו מתחילים עם המהלך הראשון, מהלך של מסירות נפש, אשר פירושו לקיים מצות קריאת שמע. הקב"ה אמר לבני ישראל: הן עד כה הייתם עובדי ע"ז, ועכשיו שבאתם להתגייר, מוכרחים אתם לקיים מצות ק"ש ובכלל זה לגלות דעתכם שאתם מוכנים למסור את נפשכם למעני ולקיים הפסוק ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך - אפילו הוא נוטל את נפשך. רצונכם להיות יהודים או לא? הרי גרים הייתם בארץ מצרים ועדיין מחשבות הכפירה מתרוצצות לכם במוחכם - "אילו הייתי עושה כך, הייתי... אילו הייתי עושה כך... אני יכול להסתדר לבד" (וכפי שרואים מסגנון דיבורם אל משה רבינו: המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר וגו' חל מננו ונעבדה את מצרים וגו'). ובכן התשובה שאתם צריכים לעשות היא למסור את כל אשר לכם למעני.

למסור הכול להקב"ה

נקודת היהדות

הן זוהי נקודת היהדות. היהדות אינה אוסף של תרי"ג סגולות. היהדות היא הסכמה למסור את הכל למען הש"ת, את כל הממון, את כל הנפש, את כל ההרגשים. רצה הקב"ה לדעת אם בני ישראל באמת מוכנים למסור את כל אשר להם ובכך לקבל על עצמם גירות. אמר להם: "כנסו לתוך הים ונראה". והנה אם היו

והתשובה תהיה כפי שהייתה בשעתם, שבגלל שמהלך מחשבתו אינו ישר והוא בבחינת הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, הוא זקוק לעזרה להשתנות, ומה היא עזרתו? עזרתו היא שייקלע למצב שאין בו לאן לפנות, כי אז כשלא תהיה לו שום ברירה, ישוב בתשובה שלמה, וכשישוב בתשובה שלמה, ייטב לו בזה ובבא.

לעשות רצונך

השלב השני. ואיך יעשה תשובה? בשלב הראשון הקב"ה שואל את האדם: "רצונך להיות יהודי או לא?". משיב האדם: "הן, הרי אמרתי ארבעים יום שיר השירים". אומר לו הקב"ה: "הכל טוב ויפה, אך אנכי שאלתיך אם רצונך להיות יהודי, ויהודי נקרא להסכים למסור את הכל". שואל האדם: "אך למעשה, רצוני לדעת מה יהיה למעשה, הכסף יגיע בסוף?". שוב אומר הקב"ה: "ואהבת את ה' אלוהיך - רצוני לראות שאתה מוכן להיות יהודי, רצוני לראות שאתה מוכן להכנס לתוך המים בלי שום תנאי ובלי קבלת שום תמורה".

הגע עצמך! כשהקב"ה מביא את האדם למצב שאין בו לאן לפנות, היעלה על הדעת שהעצה היא בסגולות שונות? הלא רצונו בוודאי שמתוך מצב זה יגלה אור גדול ויעשה יהודי, ויהודי פירושו לקיים מה שכתוב בפרשת ק"ש - מסירות נפש, ובמסירות נפש הלא יש

כמה דרגות, ולכן אפילו אין האדם עומד בפני מדורת אש, יש לו דברים ורצונות שהוא יכול למסור אותם להקב"ה, ולמשל, יש שהאדם מוצא את עצמו בצרה גדולה ויודע הוא היטב שהוא לקוי בהבל פיו, פה גדול יש לו והוא פתוח לרווחה ונפלטים ממנו בכל עת דיבורי לשון הרע ורכילות ואנשים נפגעים ממנו על ימין ועל שמאל. הוא יודע מזה, אך דוחק זאת הצידה מכמה סיבות, והסיבה העיקרית כי אינו מאמין שיוכל לעצור - וכי יוכל לעזור את כל החברים?! הלא הוא רשכבה"ג בכל הנוגע לעניני פוליטיקה וכדו'. ובכן מה יעשה שיש לו צרה בתוך ביתו? הוא נוסע לרבי שמעון במירון. אך על אפו ועל חמתו רבי שמעון מראה לו את מה שכתב בזוהר - אל תגיע אלי כדי לברוח ממצוקתך. יש לך ליקוי גדול; תקן אותו...

הנה כי כן, לוותר על הפה החופשי הוא מדרגה ממדרגות המסירות נפש. נכון, יש לך רצון חזק לדבר וקשה לך מאוד לוותר עליו, אבל תדע שהקב"ה יסייע בידך, ודבר אחד תדע לך, שכל עוד לא תוותר עליו, תישאר לעמוד על שפת הים ולא תמצא שום פתרון. עשה נא טובה לעצמך, תכין לך הדרך לדעת מה תדבר ומה לא תדבר, שאב לך בענין זה חיזוק מפי ספרים וסופרים, אך זכור שבלי מסירות נפש, לא יעלה בידך כלום.

ישב מדרכו הרעה

ההכנה.

זוהי דוגמא אחת, ועל דרך זו אפשר למנות את כל תרי"ג המצוות, כי כן יסד המלך, מלכו של עולם, להביא על האדם יסורים הדומים באופן הניכר לעין לאותו עוון שהוא לקוי בו, וכל זה מחסדו יתברך כדי שיביין האדם ויתקן את הצריך תיקון, וכן כתב ה'פרי-מגדים' בספרו 'ראש יוסף' ודייק כן מלשון רש"י על מאמרם ז"ל פשפש ולא מצא (יתלה בביטול תורה) - "לא מצא עבירה בידו שבשבילה ראויין יסורין אלו לבוא".

זהו הא"ב, שיתקן האדם את הדבר שהוא לקוי בו, זאת מתוך ידיעה שאם לא יתקן אותו, שום דבר לא ישתנה, ומאידך, כשיתקן אותו, הדבר ייחשב לו לא רק כתשובה, אלא גם כמסירות נפש. כל אחד בשלו, אם הוא צריך לשנות איזה סגנון חיים שנועד לו שאינו על-פי תורה, צפון בזה מסירות נפש. הרי רצון האדם נקרא נפש, כמו 'אם יש את נפשכם', וכשהוא מוסר את רצונותיו, הוא מוסר את נפשו. וכשהאדם מוסר את נפשו על-ידי שהוא משנה את דרכו למרות הבושות שיש לו מחבריו, הוא עושה מה שבני ישראל עשו על הים, היינו מעשה שהוא למעלה מדרך הטבע, שהרי הטבע אינו נותן לו לשנות את הרגלו ואעפ"כ הוא משנה אותו, וכיון שכן יתנהגו גם עמו למעלה מדרך הטבע. זוהי הדרך היחידה שיכולה להועיל - תשובה שמביאה את האדם לידי מסירות נפש.

חלק ד'

בטל רצונך - המהלך השני

השלב הראשון.

ואולם יש מסירות נפש נוספת, וצריך להבינה היטב כדי שלא נטעה בה, והיא בגוף הצרה שבה האדם שרוי, כגון בענין של חולי. האדם מאמין שסוף החולה להבריא וישוב לחיות אתו דשן ורענן עד זקנה ושיבה. הוא אינו רוצה להעלות בשום אופן במחשבתו מה יקרה אם המחלה תמשיך להתפשט בגוף החולה וישבוק חיים לכל חי. אך מה יהיה אם הקב"ה ירצה שיקרה מה שאינך רוצה להעלות במחשבתך? אמנם פעמים הרבה אפשר לשנות את המצב על ידי תפילה ותשובה, אבל מה יהיה אם הקב"ה יודיע שאינו רוצה שהמצב ישתנה, וזאת משום שהחולה צריך להסתלק מן העולם בשביל תכליתו, התסכים לך? האדם מתקומם - 'הרי כתוב מהבעש"ט שעל ידי בטחון חזק בוודאי תבוא הישועה...' שמענו, אבל אם הקב"ה אומר: 'עכשיו רצוני דווקא כך', אתה מסכים? האדם אומר: 'אין רצוני לחשוב על זה'. אומרים לו: 'אינך צריך לחשוב, אך אמור האם אתה מסכים או לא... ובכן, אם האדם אינו יכול להשיב 'הן', אינו מוכן למסור את נפשו, ואם כן אין הוא עושה מה שבני ישראל עשו כשעמדו על שפת הים.

יש לו לאדם משפט בענין שני מיליון דולר שטוענים עליו שהוא חייב אותם לאחרים ואין לו מאין לפרוע אותם. הוא כבר עשה כל הסגולות שבעולם ואינו רוצה לחשוב אפילו מה יקרה אם ייצא חייב בדינו, כי אז ירגיש כאילו השמים נופלים עליו. אך פתאום השאלה התגבשה לו במוחו: "מה באמת יקרה אם הקב"ה ירצה שאצא חייב ואצטרך לפרוע את כל הסכום בתוספות סכום עבור הקנסות?". אם אינו יכול לומר: "מאחר שהקב"ה רוצה, אני מקבל", הרי חסר לו בקיום מצות ואהבת שהרי אינו מוכן למסור את נפשו, ואם כן אי אפשר להמשיך הלאה.

איי, איך יתכן שהקב"ה חפץ בזאת? אתה שואל איך יתכן?! הלא אתה רואה שהקב"ה עשה כן, והקב"ה הלא מבין יותר טוב ממך, ובזה הוא חפץ, והראיה, שהרי זהו מצבך כעת.

הוספת. וכבר מצינו כן (ברכות י"א) בענין המלך חזקיהו שלא רצה לשאת אשה מפני שראה ברוח קדשו שבניו אשר יצאו ממנה לא ילכו בדרך הישר, ואמר לו הנביא ישעיה על-פי ה': "אתה מתערב בעסקי?! בהדי כבשי דרחמנא למה לך? הלא אמרתי לך - בזה אני חפץ".

הנה כי כן, מדובר בדברים מפורשים בגמרא ולא ברמזים בעלמא. והרי כמו כן כשרצה הקב"ה שייולד הבן לאברהם בנו ישמעאל וליצחק בנו עשו, זה מה שאמר הקב"ה: "עכשיו אני חפץ בזה דווקא". אם אין האדם יכול לומר: "אם הקב"ה חפץ בזה, אף אני מסכים וטוב לי כך", אינו יכול להמשיך הלאה, כי אינו נותן לעצמו להגיע למסירות נפש בתוך הדבר עצמו שעליו הוא מבקש.

הכנסו אל תוך הים!

רצון הקב"ה.

בני ישראל עמדו על הים וצעקו כי ראו שהצרה גדולה, ומה היתה התשובה? "דבר אל בני ישראל ויסעו" - שמעתי את בכייתכם, האזנתי לתפילותיכם, ובאתי להחלטה שעליכם להכנס לתוך הים! אבל התפללנו חזק כל כך! שמעתי את תפילותיכם, והחלטתי היא - אל תוך הים. לא בגלל איזה חשבון שעל ידי כן תבוא הישועה (כך ביאר התולדות ודעימה), אלא בגלל שכך החלטתי. זה מה שגרם שישתנה הטבע, כי אין הטבע יכול להשתנות כשאין האדם מוכן למסור את נפשו, היינו כשאינו מוכן לקבל רצון ה', שהרי אז הוא כאומר שהוא רוצה להמשיך לעמוד דווקא על שפת הים.

האם הקב"ה יכול להושיע? בוודאי הוא יכול. האם הוא טוב ומטיב? בוודאי. אבל כאן, במקרה מסוים זה, האם אתה מוכן לקבל רצונו יתברך הגם שהוא כנגד תקוותך?

יכולים אנו ליקח דוגמא מקריעת ים סוף כי אף אנו היינו שם. ובכן, אין ספק שהיו אנשים בעמדם שם על שפת הים שקיבלו על עצמם שאם הקב"ה יושיע אותם, יעשו סעודה גדולה בכל שנה ושנה, ויישאו ללמוד ערים כל הלילה לדורי דורות, וירבו בנתינת צדקה ויקימו ארגוני חסד וכן הלאה, ואז הם הודיעו על כך למשה רבינו והמתינו להשוכנתו בקוצר רוח לראות האם הקב"ה מקבל את הצעתם הנפלאה. ואז חזר משה רבינו והתשובה בפיו: "הקב"ה דחה את הצעתכם וזה אמר לי - דבר אל בני ישראל ויסעו". אבל, אבל... "אין אבל. מסירות נפש זו, היא זו שהקב"ה רוצה מכם".

זה המצב שהקב"ה חפץ בו

הבנה חודרת. יש לו לאדם בן שכבר הגיע לשנות הכ"ג ועדיין לא מצא את זיווגו. מדבר הוא עם הקב"ה כבן המתחטא לפני אביו: 'הרי בני מתדרדר והולך, אינך רואה אינך רואה שהחורבן הולך וגדל? הרי המצב רק הולך ומחמיר ובוודאי אינו משתפר! הצעות הולכות ונחלשות ואינו טוב לא לו ולא לעולם! משיב לו הקב"ה: 'שמעתי את כל מה שיש לך לומר, ועכשיו אני שואל אותך שאלה. שאלתי היא כזו: 'אם אני מודיע לך שזה מה שאני רוצה, אני חפץ במצב זה בדיוק, האם אתה מסכים?'. עד מתי? זה כבר לא העסק שלך. השאלה שלי היא אם אני אומר לך שאני חפץ במצב זה בדיוק, לא מפני שהודות לך תזכה בסוף לשאוב מלוא חפניים נחת ולא מפני שתקבל תמורה אחרת, אלא מפני שבזה אני חפץ, האם אתה מסכים?'

הרבתונות

כשהאדם נקלע לצרה, מוטל עליו עבודה מסוימת, ובני ישראל כשעמדו על שפת הים, שרויים היו בצרה, והתורה מספרת לנו המשא ומתן בין בני ישראל למשה רבינו ובין משה להש"ת, הכול כדי שנלמד מזה למעשה לענין כל הדברים שנאמר עליהם שהם קשים כקריעת ים סוף, כגון פרנסתו של אדם, זיווגו של אדם וכו', שידע האדם איך נוטלים מצב שמרחף עליו קטרוג גדול ומהפכים אותו ליו"ט. מי ששרוי בצרה, יש לו ללמוד היטב את הפסוקים הכתובים בפרשה בענין קריאת ים סוף, ולהתבונן בהם לפי דברי המפרשים והספרים הקדושים כדי להבין מה מוטל עליו לעשות בעת צרה. ובזה ידע את המעשה אשר יעשה והדרך ילך בה!

הקב"ה אומר לאדם: 'רצוני בדווקא שלא תמשיך לעמוד על שפת הים, אלא תיכנס פנימה'. וכעת המלחמה הפנימית נטושה בין רצון האדם לרצון ה'. כך הוא בענין כל נסיון שיש לו לאדם, ברוחניות ובגשמיות, בקטן ובגדול, תמיד הוויכוח מתנהל בין רצון האדם לרצון ה'. **בוודאי האדם יכול ומחוייב להתפלל, אבל לאחר שהתפלל ורואה שהמצב עדיין לא השתנה, הרי הוא כשומע מפי הגבורה**

תפילותיו, אלא הוא עוזר לו להפסיק להיות עובד ע"ז. הן גם העומדים על הים יכולים היו להרגיש שהקב"ה הרחיקם במה שלא קיבל את תפילתם, ומה לימדונו הצדיקים? שאדרבא, הוא עזר להם להפסיק להיות עובדי ע"ז ובכך הסיר מהם הקטרוג הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז. זהו הדבר המועיל להפוך עולמות ולהביא לאדם שפע חדש.

ה'ק'ה'

טוב ומטיב

השלב השני.

ומכאן אנו מגיעים לשלב הבא והוא **יסוד האמונה שהקב"ה הוא טוב ומטיב, רצונו להטיב לאדם בטוב נגלה הן בזה והן בבה, ומה שהוא מכניס את האדם למצב של מצוקה, הוא רק כדי להוציא מגדר עובד ע"ז.** אם האדם לא יאמין בנוסף לקיום ציווי ה' להכנס אל תוך הים מתוך מסירות נפש שהקב"ה עושה זאת לטובתו, יחשוב בלבו שהקב"ה עוזבו ומשליכו ח"ו וממילא יחסר לו בדביקותו להקב"ה ובכניעתו לו. הוא מוכרח אם כן להאמין שהקב"ה מביאו למקום יותר טוב, הקב"ה רוצה שתהיה לו ישועה, אבל הוא צריך בשביל זה לעבור תחילה איזה תהליך, ולכן הוא צריך עכשיו לעבוד במסירות נפש.

גם כשאמר חז"ל חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, לזה התכוונו, שעל האדם להאמין שהקב"ה מטיב עמו במה שנדמה לו עכשיו כרעה ועוד זאת בוודאי יביא לו טוב נגלה הגם שעכשיו אין לדעת מתי ובאיזה אופן יגיע לו טוב נגלה.

נסיון עקדת יצחק

הרבה.

הן ידוע מה שכתבו הספרים שאחד מהחלקים העיקריים בנסיון העקידה היה הסתירה שהיתה לו לאברהם במחשבתו - מצד אחד קיבלתי הבטחה מפורשת מהקב"ה בכבודו ובעצמו כי ביצחק ייקרא לך זרע, ומצד שני הוא אומר לי קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו' והעלהו שם לעולה וגו'. סתירה זו בלבד לא דעתו - "הקרבת בני לעולה הוא טוב נגלה או לא? מהו האמת?". הוא אמר להקב"ה: "נדמה לי שזה שנוי במחלוקת, כי כאן אתה אומר לי שיהיה טוב כי ביצחק ייקרא לך זרע, וכאן אתה מצווני להקריבו על המזבח קרבן אשה לה".

אמנם חלק זה מוכרח היה להיות כלול בנסיון, כי אילו היה יודע את התשובה מראש, לא היה לו שום נסיון בזה, כי היה אומר - "מדובר בסגולה נפלאה". אמר לו הקב"ה: "אין מדובר כאן בשום סגולה. קח את יצחק והקרב אותו הגם שאין אתה מבין אין זה נחשב לטוב". הנה האדם טוען: "הרי אנו יוצאים ללוויה; איך תוכל לומר שמדובר בטוב?". אין קושיות! למה אין קושיות? כי תחילה לכל צריך לעשות עקדת יצחק שעיקרה בלב, ולאחר שיש עקדת יצחק בלב, הכל מתיישב על נכונה. אכן על יצחק מבואר בספרים שלא היה יכול להוליד בנים משום שנשמחו היתה מסטרא דנוקבא, ורק לאחר שנעקד על המזבח, הוחלפה לו נשמתו בנשמה מסטרא דדוכרא, ונמצא שהבטחת הקב"ה כי ביצחק ייקרא לך זרע נתקיימה דווקא בזכות

שנכון לעכשיו זה מה שהוא רוצה, וכשהוא מוכן לוותר על רצונו מפני רצונו יתברך, הרי זה מסירות נפש אמיתית. הן האדם יודע היטב מה הוא רוצה, וכשהוא רואה שאין הקב"ה פועל לפי רצונו, אין הדבר קל לו. אך עליו להבין שאין הקב"ה מרחיקו, אלא להיפך, הוא נותן לו הזדמנות למסור לו את נפשו. צריך להחזיר זאת היטב בלב - הקב"ה אינו מרחיק את האדם במה שאינו מקבל את

מה שהיה נדמה כסותר אותה הבטחה, דהיינו בעקדתו על המזבח.

האדם טוען: "הלא הבטחת לי שיהיה לי טוב!". אומר לו הקב"ה: "בוודאי הבטחתי לך ועוסק אני עכשיו בקיומה, אך בקשה אחת לי ממך, שתעקוד עצמך על המזבח, כי רק על-ידי מסירות נפש תוכל לזכות לאותה טוב שהכנתי לך".

אם ירצה ה' אחרי יו"ט... בלי נדר אחרי יו"ט נדבר...

כי טוב ה'

לקראת סיכום. הלא האדם צריך להניע אותו עולם שנקרא 'עתיקא', ואם יידע את התשובה מראש ולא יעבוד במסירות נפש, אין ינוע אותו? נמצא שהמהלך הוא כזה: כשהאדם רואה שהוא סגור ומסוגר מכל עבריו, יבין שיש עליו קטרוג של 'הללו עובדי ע"ז' והללו עובדי ע"ז, ומזה יבין שעליו לחזור בתשובה, והתשובה צריכה להיות בדרגה של מסירות נפש, וכחלק מזה עליו להתרגל לומר: "רציתי ועדיין אני רוצה (איני מטעה את עצמי שאני רוצה), אבל יודע אני שהקב"ה מנהל את העולם ויש לו את החשבונות שלו, ויתכן מאוד שהוא רוצה אחרת ממני, ואם כן מסכים אני לרצונו. אמנם קשה לי להעלות במחשבתו שיקרה לי הגורע מכל, אבל אני מוסר זאת להקב"ה - אם זה מה שאתה רוצה, אני מוסרו לך". זוהי עקדת יצחק.

אך יודע הוא בטעות מעשה שמדובר אך ורק בטוב, הוא יודע שהכל הולך לקראת טוב, הוא יודע שכל הנשמות יחזרו לזורשן. אלא שיש תהליך, ואע"פ שעכשיו עדיין כואב מאוד, מכל מקום הכל מוביל לטוב. וכיון שהוא יודע ומאמין בכל זה, הוא יכול לשמוח תוך כדי שהוא מוסר את נפשו, הוא יכול להשאר בטוב ולהאמין שהקב"ה יביא לו ישועה, שהרי הוא מוכן למסור את נפשו. וכה יאמר: "הרי מוכן אני לכל תוצאה, ויחד עם כן ברור לי שבסוף אזכה לטוב נגלה, ובכן מה אכפת לי באיזה אופן יגיע אלי הטוב הנגלה ומה יהיה הצינור לזה, הרי על זה נאמר אל תחוקר אחר העתידות כי אין זה מענייני לדעת אותו".

על הדרך העולה בית א-ל

סיכום.

זוהי העבודה המוטלת על האדם. ואנו מתמודדים אתה כל יום. שאלות בעיני פרנסה, שאלות בעיני זיווגים, וכן הלאה חשבונות וקשיים שונים. האדם צריך לדעת שאם יש לו איזה קושי, בראש ובראשונה עליו להניע עולמות - יש לך קושי? תניע עולמות! אל תניע שולחנות! תחילה לכל יתפלל האדם לשינוי המצב ואז יתחיל עכ"פ לעסוק בתשובה ובמסירות נפש, והגם שהדרך ארוכה, יתחיל לכל הפחות לצעוד בה. כך מסופר שכאשר נשאל אחד מצדיקי פולין איך יתכן לקרוא ליהודי 'חסיד' והרי דרך החסידות דרך ארוכה היא, השיב: "כשהאדם רק עולה על הדרך המובילה לדניציג, מיד הוא נקרא סוחר אף על פי שעדיין לא סחר מאומה, אף כאן, היהודי מתחיל לצעוד בדרך הגם שהוא יודע שיש לו הרבה ללכת". בתחילה יקח דבר אחד שהוא לקוי בו ויעבוד לשנותו ויתפלל שיהיה השינוי קנין בנפשו, ואז יתקדם הלאה. אזי האדם אומר בלבו: "אני יודע מה יש לעשות, ואני מסכים לעשותו אע"פ שזה ידרוש ממני מחיר כבד, ויודע אני שלא אפשרי בגלל עשיית רצון ה', אך לא אפשרי? אני יודע. אבל מאחר שהקב"ה צוה אותי ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, אני מוכן לקיימו ובטוח הנני שהקב"ה לא ישליכני בעבור כך..."

סוף דבר

הוספה.

כשאתו צדוקי שחק על רבא שפצע את אצבעו תוך כדי לימודו, ואמר לו: "עמא פיזיא אתם שהקדמתם נעשה לנשמע", מה השיב לו רבא? - "אנן דסגינן בשלימותא (אנו שהולכים עם הקב"ה בתום לב), כתיב בן (משלי י"א). תומת ישרים תנחם, הנך אינשי דסגן בעלילותא (אבל אתם שהולכים בעליה), כתיב בהו (שם) וסלף בוגדים ישרים" (שבת פ"א, א). ופירש רש"י: אנן דסגינן בשלימותא - הנהלכנו עמו בתום לב, כדרך העושים מאהבה, וסמכנו עליו שלא יטענו בדבר שלא נוכל לעמוד בו. זהו היסוד! ביציאת מצרים כל יהודי קיבל הכרה בהקב"ה, ומאז הוא יודע ומאמין שהקב"ה לא יעזוב אותו ולא יוביל אותו למקום בלתי בטוח. וכשהיה שומע מהקב"ה שזה מה שהוא רוצה, הוא יכול להיות בטוח שזהו הצד הטוב ביותר בשבילו, ואל לו להתחכם.

הקב"ה יודע מהו טוב ואינו מוזע אותו מן האדם, וכשהאדם קופץ לתוך המים בשביל הקב"ה ומקיים את מצוותיו בעינים עצומות, אזי הוא זוכה לקרבת אלוקים, לדביקות ולקריעת ים סוף, ואז רואים איך מתקיימת בו ההבטחה כי ביצחק ייקרא לך זרע, ואיך במהרה הוא נהפך ממדרגת עובד ע"ז למדרגת העובר ביבשה בתוך הים שיכול להראות באצבעו ולומר זה א-לי ואנהו, ואז הוא זוכה לביזת הים ולכל הטוב המוכן לו...

אל"ף בי"ת...

האל"ף בי"ת של החיים הם האמונה והביטחון.

הם המעמידים את האדם אל נכון לבין קונו ולעצמו!

מבחר עצום של יותר מ-2500 שיעורי אמונה וביטחון המשתלבים בדברי בעל החובות הלבבות בשער הביטחון יטובו שליבתך בסולם העלה בית ה'!

טלפון ישיר שעי' קול הלשון: 0732951337

לגישה ישירה לשיעורי חובות הלבבות לחצו 2 בכניסתכם למערכת. לגישה ישירה לתיקית אמונה וביטחון לחצו # ואח"כ 122306.

קול הבינני ☎
א"י - 072.2577726 ארה"ב - 718.686.8300
ברטינה - 0204.586.2115 ברגיה - 03.300.0223

לקבלת הגיליון בקביעות
מכתב האהבה והביטחון
א60263@gmail.com

לתיירות והנצחת שיעור, וכן לקבלת השיעור דבר יום ביומו, ניתן לפנות
ישירות למכון 'הבינני' בראו"ל info@machonhavineini.com

האם לפתע הרגשת שאתה מתחבר להשי"ת - דבק בו, מאמין בו ובוטח בו?

זכר עווד יהודי להתחבר ולהתענג על ה' בעבודתו אותו מיט הבנה!

בעת שמחה או בעת שמצפים לישועה או הנצחה וכדומה, פנה אלינו בדרכים אלו:

- בעמדות 'נדרים פלוס', בקופת 'הבינני' ואלמדה;
- דרך נציגנו הנאמן במס' פלאפון: 053191594
- בשליחת החידעה לדוא"ל המערכת.

הפעם האחרונה ממונה על ידי ה'תורה' לשיעור
קול הבינני ☎
ברטינה - 0204.586.2115 ברגיה - 03.300.0223